

באר בשדה

גליון תורני מבית המדרש דקהל שטפנשט • מהנעשה ונשמע במוסדות שטפנשט

שנה ח'

גליון מס' 368

פרשת וארא

ה'תשפ"ג

בית המוסדות לתורה ולמצוות שטפנשט
 מילא אברכים לעיון - לפג"צ
 מילא אברכים לראות - אהר"צ
 רחוב מורטליץ 13 בני ברק

תלמוד תורה
"תורת אמת" שטפנשט
 בני ברק

כתובות ת"ת
 מבינה לשיבת קטנה כלל חסדית
 - הר"ר 35, אלעד

בית המוסדות

בית שטפנשט - גבעתיים
בנקב הגדול שטפנשט
 רחוב רבינו יצחק
 כולל אברכים • בית מוסד • מדרשה
 • מרכז חרדי • מרכז ללימודים

המסכת אורחיים ואש"ל ברוכניה
 לקבוצת חרדים • בימינו מראש
 מרחם קבר האדמו"ר הראשון שטפנשט
 רח' אליפנשט 2 שני פאקור ואש"ל - חומה

מקוה טהרה

מפעל קמחא דפסחא
 וקמחא דשבתא
 עור לשיטת שבתות כרומות בימי
 החיים ושבתות השנה.

אור מתורתו
 שיעורי תורה ברחבי הארץ, נסיון חיובי
 וערכי ירוחה ללב כמסורת, בהשתתפות
 גדולי המשפחה ומיני הרבים

הספרייה התורנית ומנוי
 להצגת הדת הנוכחית
 וזכר הגדולים שטפנשט.

מכון תורני
"תורת אמת - שטפנשט"
 להוצאת כתבי רבותני הקדושים
 לבית שטפנשט - חו"ץ - וחכמי זמננו.

מפעל האנציקלופדיה
 החכמי רוסיה

מספרייה המגוון ויוני להשיג
 אנציקלופדיה מילכת שטפנשט בית חו"ץ ביח
 • אבות אמת - שטפנשט
 • שטיק קודש - חו"ץ
 • מנחת ללבוש - ניסן
 • גילי יפה
 • חיי עניני בריית מילה
 • חיי עניני גיטות ונישואין
 • לילד נעים - ברכי הילדון
 • גנורל שטיק - גנורל שטפנשט עתיקים
 • אלבום עם שני יוסקים

י"ל על ידי מנון
"תורת אמת שטפנשט"
הצטרפו לקבלת הגליון כל שבוע
 בדוא"ר: 6160303@gmail.com
 טלפון: 03-579-03
 פקס: 03-616-5110

הנולד. אולם בהראות המפקד לאנשי חיל את תכנית המלחמה בכתב, עששה שר הצבא שמתוכו יתברר כי ראה הכל מראש, אז יחליפו כח ולבם יתמלא שוב תקוה ואומץ. ובחפזו רצונו ימשיכו את המלחמה באמונה בנצחון המכריע. למטף על כלל ישראל, וזאת אילו פרעה כי בבוא המבוכה, וארנו פותחים את ה'חומש' ורואים כי לפני יותר משלשת אלפים שנה כבר הוגד לנו את אשר יקרה אותנו באחרית הימים, הנה האמונה והבטחון יחליפו כח.

(אהלי יעקב - הרה"ק רבי יעקב מהוסיאטין ז"ל)

משה רבינו ע"ה חשש מקל- וחומר שיקטרע על ישראל

וידבר משה לפני ד' לאמור הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים (ו. יב) טעם שירובו של משה ללכת אל פרעה מפני שחשש שיצא אזהרת קטרוג גדול על כלל ישראל, וזאת אילו פרעה כי ציית לדבריו, כי כשאל לזרע קודש בני אברהם יצחק ויעקב לא שמעו בקולו, וא"כ אם ח"ו הרשע הזה כן ישמע אזי: אוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה. וזה מה שטען משה

באר חפרזה שרים

ילקוט מתורת רבותינו הקדושים זע"א בפרשת השבוע

את בני ישראל. והנה לעיל בפרשת שמות כתיב (ג. ב) וירא מלאך ה' אליו בלכת אש מתוך הסנה, ופירש"י מתוך הסנה ולא אילן אחר משום עמו אנכי בצרה, שלכן נתגלה אליו השי"ת בסנה, כדי להראותו שעמו אנכי בצרה, ולפ"י מבואר שפיר כוונת התרגום יונתן' שהשי"ת אמר למשה רבינו אני ה' שנתגלית לך מתוך הסנה כדי להראותך האיך ש'עמו אנכי בצרה' ו'בכל צרתם לו צר', וא"כ למה אמרת למה הרעתה לעם הזה, הרי היה לך להצטער ולהתפלל על צער השכינה.

(הרה"ק המהר"ד מבעלזא ז"ל)

שכר הליכה בידו

וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה'. (ו. ה) ברש"י פירש: "נאמן לשלם שכר טוב למתהלכים לפני". ויש להבין ההגדרה "למתהלכים לפני", ולמה לא אמר לעושי דברי' וכדומה. אלא, רז"ל (אבות ה, יז) מנו ארבע מדות בהולכי בית המדרש, ואחת מהן: "הולך ואינו עושה שכר הליכה בידו". והנה, משה רבינו שאל "למה זה שלחתינו" (ת, כב), כי הלכתי בשליחותו של מקום, ולא פעלתי מאומה, והליכתי לריק היתה. ועל כך השיב לו הקב"ה: "אני ה' נאמן לשלם שכר טוב" לא רק לעושי דברי, אלא גם "למתהלכים לפני". כלומר, שכר הליכה בידך, ולא לחנם שלחתיך.

(דברי ישראל - מודר"י)

כשם שמלח מרובה מקלקל הבשר כך יסורים מרובין אינם מטיבים את האדם

וגם אני שמעתי וגו' ואזכור את בריתי (ו. ה). אמרו חז"ל (ברכות ה.): נאמר ברית במלח ונאמר ברית ביסורים, מה מלח ממתיק הבשר, אף יסורים ממתיקים עונותיו של אדם. ואמר על זה הרה"ק רבי מנדל מרימנוב ז"ע, אמנם מלח ממתיק הבשר, אבל רק אם המלח במדה נכונה, לא כן אם המלח מרובה אז מקלקל הוא את הבשר, וכן יסורים שהם ממרקים, אם הם מרובים אינם מטיבים, ולפעמים אף הם מעבירים את האדם על דעת קונו.

וזה כוונת הכתוב "וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל", היינו צעקתם מגודל היסורים, לכן "ואזכור את בריתי", היינו ברית מלח, שאין היסורים טובים כשהם מרובים.

(מאור ישמש)

מדוע רמז ה' לאברהם על כל הצרות והגלויות כבר בברית בין הבתרים

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל (ו. ה). הקשה הש"ה הקדוש למה רמז הקב"ה בברית בין הבתרים לאברהם את הד' גלויות - דיה לצרה בשעתה, ותירץ שהראה לו בזה שהזדככות והתקון אי אפשר בדרך אחר.

ובכל זאת הקושיא עודנה במקומה עומדת, למה להודיע לו את הצרות כבר אז. אבל הסבר הענין הוא, אברהם שאל 'במה אדע' והשי"ת אמר לו 'דוע תדע כי גר' וגו' 'וענו אותם'. וכתר עמו ברית, כריתת הברית מובנת כי הוא אשור ההבטחה, אבל מה ענין הבטחה 'גר' יהיה זרעך' וגו'. אבל השאלה 'במה אדע' וכו' אינה מתיחסת אל השי"ת המבטיח, כי מי לנו גדול באמונה כאברהם (כמו שכתב שו"ת בר"פ וארא חבל על דאבדון וכו'), כי אם אל המקבל. אברהם שאל במה אדע וגו' כי היו לו שתי חששות ביחס לישראל (א) שמא ארצות הגוים תמצאנה הן בעיניהם אם יטב להם שם, ויותר על ארץ ישראל. (ב) שמא תגדלנה

תכלית היחוס שיאמר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי

וארא - אל האבות (רש"י ריש הפרשה). כתב הרה"ק רבי לוי יצחק מאווערנא ז"ע מבחירי נכדיו של מרן הריז"ג נער ז"ע ביום ג' חשון: כתיב עטרת זקנים בני בנים ותפארת בנים אבותם, כ"ק א"ו ז"ע (הרה"ק מרוז"ן) אשר היום הוא ההולא הקדושה שלו הוא בוודאי לנו לתפארת כש"כ ישראל! אשר כך אתפא"ה אמנם עטרת זקנים בני בנים, מה אני, כי תכלית מהמיוחס שיאמר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי.

ולדעתי זה הפירש מאמר רש"י ז"ל התמי' בפ' וארא פרש"י וראא אל האבות, רצונו לומר כי צריך להסתכל אל מעשה האבות ויאמר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי, שלא יבושו אבותי הקדושים בג"ע העליון ממעשינו אוכ"ה, זכותו יגן עלינו וימליץ היום טוב בעדינו.

(בד בירד ישראל - לג חשון)

הדינים והיסורים הם רק מבחינתו של האדם, כי "מפי עליון לא תצא הרעות"

וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה'. (ו. ה) התורה מרמזת לנו בזה על הכתוב "מפי עליון לא תצא הרעות" (איכה ג לז) ומה שאנו רואים שמידת הדין שורה וגבורות ודינים יש בעולם ח"ו זהו מפאת המקבלים שגורמים לכן. כמבואר בספה"ק, וזהו "וידבר אלקים" שידעו כי ההנהגה במדת הדין הוא 'אל משה' מחמת המקבל, אבל 'ויאמר אליו אני ה' כי מצדי הוא רק מדת הרחמים, כי מלפני לא תצא הרעות.

עוד ייאמר בכוונת הכתוב, מה שאנו רואים דאדם שהוא מדוכא ביסורים ח"ו או נמצא בצרה ומצוקה וקוק לישועה הוא בא לצדיק ושופך לפניו דאגתו וצרתו והנה באה ישועתו, הענין הוא רכיון ששומע הצדיק צרתיו של אותו יהודי הרי הוא מיד מרגיש אותם היסורים וכוואב לו, והיות שהצדיק אינו צריך לסבול אותם היסורים לכן הקב"ה שומע לו כשמתפלל לפניו ית' ומסלק היסורים מאותו יהודי שלקה בהם, בכדי שלא יסבול הצדיק זהו שאמר הכתוב "וידבר אלקים" כשהנהגה עם האדם הוא במדת הדין 'אל משה' אזי האדם רץ להצדיק לגולל לפניו צרתיו וע"ז הוא גורם לויאמר אליו אני ה', היינו שה' אומר לאדם הסובל 'אני ד', מדת הרחמים כדי שלא יסבול הצדיק אותם היסורים.

(מרן הסב"ק מרוז"ן ז"ל)

מראה הסנה הראה למשה כי 'עמו אנכי בצרה' ו'בכל צרתם לו צר'

וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה'. (ו. ה) איתא בתרגום יונתן: ומליל ה' עם משה ואמר ליה אנא ה' הוא דאתגלית עיך בנו סניא וכו'. ומה בבאיור כוונת התרגום יונתן, דמהו שייכות גילוי הסנה לכאן, דהנה רש"י הביא כאן מה שאמרו חז"ל שהשי"ת דיבר קשות עם משה רבינו והוכיחו על שאמר למה הרעותה לעם הזה, ואמר הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא ז"ע בלשונו הק': "נו, וואס זאל דער צדיק הדור טוהן אז עהר זעהט אזפאר יודען איז שלעכט", [וכי מה יעשה צדיק הדור בראותו בכל זאת כמה קשה ורע להיהודים] וביאר שהענין הוא דהרי 'כביכול' הקב"ה 'בכל צרות לו צר', שששבני ישראל הם בצרה גם הקב"ה 'כביכול' הוא בצער, והטענה היה שהיה לו למשה רבינו להתפלל על צער השכינה, שממילא נכלל בזה צערן של ישראל. כי כדי לסלק צער השכינה מוכרחין להושיע

רבינו ואמר 'הן בני ישראל לא שמעו אלי' ואיך איזה פנים יהיה לי אם ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים' הרי זה יגרום שלא יהיה לי פתחון פה לפניך.

(מדרש ספ"ב ברוחין ז"ע)

כשבני ישראל בצוותא מיד נגאלין

יציאת אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל מארץ מצרים (יג) הרה"ק הרבי זושא ז"ע מבאר: הן ניהא מה שציום אל פרעה אומר הכתוב להוציא וכו', אבל מה שציום אל בני ישראל לא אומר הכתוב. וביאר ה'יציאת' עצמו הוא הציוווי לבני ישראל. 'יציאת' שיהיו כולם ב'צוותא' חדא'. אמר להם השליטו אחדות בקרב בני ישראל, ברצון אחד שואפים לגאולה, וממילא יאלוץ פרעה על כרחו להוציא את בני ישראל ממצרים, כי לא יוכל אויב ומתנגם לעמוד נגד החומה הבצורה של האחדות.

(הרה"ק הרבי ר' זושא מאניפולי ז"ע - י"ד ב' שבט תק"ס)

מה טוב הוא לעמוד כמשפט מול הגוי...

יציאת אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים (יג) עוד ביאר הרבי ר' זושא ז"ע בפסוק (תהלים מג, א) "שפטי אלהים וריבה ריבי מגוי לא חסיד". וכך אמר: הנה בבית דין של מעלה מעמידים צדיק מול רשע ומוכיחים את הרשע על שלא הלך בדרך הצדיק, ובקש דוד שיעמידו בדין נגדו גוי לא חסיד, ולגבי זה יהיה הוא צדיק וחסיד, וזהו "יציאת אל בני ישראל ואל פרעה", 'יציאת' מלשון 'צוואה', היינו, שהעמיד שניהם זה מול זה, והתבלט ההבדל בין ישראל לבין פרעה.

(ישמח ישראל - אלכסנדר. י"ד ב' טבת תר"ע)

מדוע צריך לפייס את "תומכי התורה"?

הוא אהרן ומשה (יג) איתא בזה"ק (פ' ויחי דף רמב) ד"ל יששכר וזבולון שהם הלומדי תורה והתומכים בה שקולין אהרן, כי שניהם ביחד מבטיחים את קיום התורה, ולא עוד אלא שזבולון מוקדם תמיד, הן בכרכות יעקב אביהם, והן בכרכות משה רבינו, ויש להבין וכדי להבליט את שוויון ערכם היה לו להקדים פעם את זה ופעם את זה כמו שכתב רש"י ז"ל בפ' וארא (יג) כ"ה ד"ה הוא אהרן ומשה וז"ל יש מקומות שמקדים אהרן למשה ויש מקומות שמקדים משה לאהרן לומר לך ששקולין כאחד. ואילו כאן מקדים תמיד את זבולון לפני יששכר. והטעם הוא כי התומך ראוי לפייס דא"נ שפעולתו להבטחת קיום התורה שקולה כפעולת הלומד אותה, דא"נ אין קמח אין תורה' אבל כמוכן שיש יתרון ללומד התורה מה שאין ל'תומך' תורה והוא, העונג הרוחני שמקבל הלומד בלימודו, לכן מפייסין את התומך בזה שמושיבין אותו לפני הלומד, וזהו נמי הטעם שאיתא בחז"ל "רבי היה ממכד עשירים" (עירובין פ"ג).

(הרה"ק רבי דוב בער מליעווא ז"ע)

המטה שנהפך לנחש ולמטה מוכיח איך בני יכולים להתהפך במהירות מרע לטוב

כי ידבר אליכם פרעה לאמור תנו לכם מופת ואמרת אל אהרן קח את מטך והשלך אותו לפני פרעה ויהי לתנין (יג) הרה"ק מאפסא ז"ע מבאר את הפסוק שפרעה מבקש אות וכו', היינו, כי פרעה ישאל מופת לדעת אם יתכן באמת שאתם באים להגאל, הרי אתם כל כך משוקעים בתוך גילולי מצרים ותועבותיהם, ואיך אפשר שישתנו מהפך להפך, אז: 'ואמרת אל אהרן קח את מטך, שהוא קדוש כנודע, והשלך אותו לפני פרעה הרשע ויהי לתנין, היינו שישתנה אצל פרעה ועבדיו חפץ קדוש כזה ויתהפך לתנין ונחש, וזהו ידע ויבחינו כי כן הוה אצל בני ישראל שהם זרע האבות הקדושים והם משורש ומקור הקדושה והטוב, עם כל זה בהיותם עם המצרים ותחת שיעבודם, אז ויתערבו בגינים וילמדו מעשיהם

ולוה הם כעת משוקעים בגילולי מצרים, אבל לא מצד טבעם ומזגם ותולדותם, וכשיגאלו מתחת ידם ושעבודם ישליכו מעצמם כל בחינת הרע ויטהרו ויקדשו את עצמם בכל האפשרי כדרכם בטוב, ובוה הם ראויים להגאל.

(אוהב ישראל)

דצ"ך עד"ש באח"ב.

כה אמר ה' בואת תדע (יג) איתא במדרש (לקח טוב וארא ה, טו) על הא דמצינו שבסדר העשר מכות דצ"ך עד"ש באח"ב היו שנים הראשונות מהם בהתראה והשלישית בלא התראה, דמכאן דרשו חז"ל (סנהדרין פ"א) מי שלקה ושנה שוב אין מתרין בו. וקשה דאם כן לא היה צריך להתרות בו כלל ממכה ג' ואילך?

ויש לומר דידוע שיש ג' עולמות והם עולם הזה התחתון, עולם הגלגלים - הם המולות, ועולם המלאכים אשר שם נמצאים הע' שרים, ובכולם יש התנגדות לישראל, בעולם התחתון חותרים כל האומות הנמצאים בו להרע לישראל ח"ו, ובעולם הגלגלים שהם המולות כבר אמרו חז"ל (שבת קנ"ג) אין מזל לישראל, וכמו"כ עולם המלאכים ששם הע' שרים המתנגדים לישראל, ואך בזכות התורה שחור הקב"ה על כל האומות ולא רצו לקבלה ורק בני" קיבלוה, זכות זה עומדת להם להצילם מכל אויביהם ומתנגדיהם.

ובזה נוכל לתרץ הקושיא הנ"ל, דהמכות היו מכל העולמות. ג' מכות הראשונות שהם מכות הארץ היו מעולם התחתון, ג' מכות השניות שהם מכות מקריות היו מעולם הגלגלים שהם המולות, וג' מכות השלישיות שהם מכות האויר היו מעולם המלאכים. וזהו מש"כ במכת ברד שהיא הראשונה לסדר הג' של המכות, נטה ידך על השמים (שמות ט, כב), וכיון שכל ג' מכות היו מעולם אחר, ולא היו דומים למכות הקודמות, לכן היו צריכין להתרות בו ב' פעמים מחדש, משא"כ בפעם הג' לא היו צריכים להתרות בו וכדברי המדרש הנ"ל. ואחר שהכניד לבו לכל המכות שהיו מכל ג' העולמות, התרה בו מחדש במכת בכורות, ואז הכה הקב"ה בעצמו ובכבודו כל בכור ולא ע"י שליח כדרשו חז"ל (ירושלמי סנהדרין פ"ב ה"א) עה"פ (שמות יב, יג) ועברתי בארמ"צ וכו' והייתי כל בכור. וע"ז חיל ורעדה אחזתם לבלי לסרב יותר ולהוציא את בני" ממצרים ולא לעכבם עוד אף רגע אחד.

(פאר ישראל - הרה"ק רבי ישראל שלום יוסף מבאהוש ז"ע)

משה הוכיח לפרעה כי כל דבורי פיו אך ורק בהוראת ה'

ויאמר משה לפרעה התפאר עלי למתי אעתיך וגו' להכרית הצפרדעים וגו' ויאמר למחר ויאמר כדברך למען תדע כי אין כח' אלקינו (יג) הרה"ק הרבי ר' הערש מרימינובי ביאר דברי הפסוק: משה הוכיח לפרעה כי אין הוא שולט על דיבוריו ורק כפי שישים הבורא דבריו בפיו, וזאת מן הפסוק: "כדברך", כלומר מדברי עצמך תוכל להכיר שאין הדבור ברשותך, רק הוא בידו של הקב"ה, וההוכחה לכך היא כי לא שאלת להכרית הצפרדעים תיכף ומיד, שהרי הדעת נותנת שיבקש להכרית מכת הצפרדעים שהיא קשה כל-כך, והנה רק בקשת "למחר", ומזאת "תדע כי אין כח' אלקינו".

(בארית המים)

תפילה הבוקעת ונוקעת מאליה...

ויצעק משה אל ה' (יג) איתא במסכת ברכות (כ"ג) אמרו גדולה תפילה יותר מן הקרבנות והנה לעיני מצות תפילה נחלקו הרמב"ם והרמב"ן אם היא מצוה מן התורה או מדברנן ובקרבנות הרי היא כמה וכמה מצוות עשה מן התורה וא"כ מדוע התפילה גדולה יותר מן הקרבנות אלא הביאור הוא כי התפילה צריכה שתבוא מאליה מזעקת עומק הלב לאבינו שבשמים אבל כשהתפילה באה מחמת

שמצוים עליה להתפלל אין זו תפילה שנאמר עליה שהיא גדולה מן הקרבנות. (דברי רבן של ישראל הגר"ח קנייבסקי זצ"ל) והוסיף המחבר הגר"צ ירום כי מור"ג הגר"ח (שליט"א) זצ"ל אמר הדברים בנוגע למה שסיפר הגרא"מ שך זצ"ל ששמע מכ"ק האדמו"ר מסטריקוב זצ"ל כי פ"א נודמן יהודי חסיד קרלין לעיר ווינה והיה שם אחד האדמו"רים זצ"ל, ובקרלין התפילות היו נערכות עם צעקות וכו' ואילו ברוז'ין התפילות נאמרות בהשקט וכו' ונכנס אל הרבי לבקש רשות להתפלל כדרכו וענהו אצלינו אין זו הדרך, הגיע ליל ש"ק והלה רצה לצעוק וכו' אבל התאפק יען כי הרבי לא הרשה לו, הגיע תפילת שחרית ורצה לצעוק ושוב התאפק עד שהגיע ל'נשמת' ושם כבר לא יכול היה יותר להתאפק ואז פרץ בתפילתו 'בקולות וברקים', במוצ"ש לפני נסיעתו נכנס לרבי בהכנעה ופחד לבקש מחילה על התנהגותו, הרבי שאלו על מה? והלה ענה הרי הרבי לא נתן לי רשות ועברתי על הוראתו, ענהו הרבי כי א"צ לבקש מחילה, בנימוק אני עניתי לך שהתכנית צריכה להיות באופן כזה של השקט ושלוה, אבל כשהתפילה מתפרצת ונוקעת מאליה ע"ז לא עניתי לשלילה.

בין כך ובין כך בניכם אתם לה'

ושמתי פדות בין עמי ובין עמך (יג) הנה שרו של מצרים מקטרג וטוען: 'הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז' כידוע, ולעומתו אומר השי"ת 'ושמתי פדות', שאגאל את ישראל, בין שיהיו עמי, היינו עושין רצונו של מקום, ובין שיהיו ח"ו עמך.

(הרה"ק ממגליניצא ז"ע)

האם בני ישראל באמת התיירו לזכות את אלוהי מצרים לעיניהם?

ויאמר משה לא נכוז לעשות כן כי תועבת מצרים נזבח לה' אלוקינו הן נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסלקנו (יג) הנה דברי הכתוב צריכים ביאור, כי הרי יש חלוק גדול בין 'לא נכוז', ובין 'לא יסלקנו', ודעה צריך לומר 'לא נוכל לעשות כן הרי הם יסלקנו', אבל פשט הכתוב כן הוא, כך אמר משה: אמת הוא אשר בטוחים אנו, אף אם נזבח תועבת מצרים לעיניהם ולא יסלקנו, בהיותנו בטוחים על השי"ת, אבל מפאת הנמוס, לא נכוז לעשות כן, לזכוח במקום זה, את יראתו שלאותו מקום.

(הרה"ק השר-שלום מבעלזא ז"ע)

שלושת ימי הכנה - לא נתפסים בשכלו של פרעה

דרך שלשת ימים נלך במדבר וזבחנו לה'... ויאמר פרעה אנכי אשלי אתכם... רק הרחק לא תרחיקו ללכת. (יג) כ"ג-כ"ד) מהו ענין 'שלושת ימים' דווקא שאמר משה רבינו לפרעה? וי"ל משה רבינו ביקש לצאת לדרך לשלושה ימים, כימי הכנה הנצרכת לעבודת השי"ת. הנה, כל איש הרוצה להתקרב לעבודת ה' צריך הכנה מוקדמת - תשובה ומעשים טובים, כדי להזדכך מן החומריות, לקנאה, התאוה והכבוד, ורק אז יכול לרדיו הוא לגשת לעבודת הבורא. רק לאחר הכנה זו יכול מעשה המצווה להשפיע על האדם להשתנות ולהתעלות ממצבו העכשווי, עד שגם בעת עסקו בעבודה ובמשא ומתן ישאר בו המעשה את חותמו. כל זאת יתכן רק אם יכין אדם עצמו זמן מספיק להתבוננות קודם מעשה המצווה, והזמן הנצרך לשם כך הוא 'שלושת ימים', כפי שמצינו במתן תורה (שמות יט, טו) "היו נכונים לשלושת ימים". ברם פרעה הרשע לא הבין את כל ענין ההכנה למעשה המצווה. בשכלו הגויי הוא לא יכול היה להבין כי מטרת המצוות היא לשנות את האדם מיסודו, להרימו ולהעלותו ממצבו הקודם ולהפכו לאיש אחר, לכן לדידו מעשי המצוות הם עיני טקס ופולחן ח"ו שאינם דורשים כל הכנה מוקדמת. לפיכך אמר פרעה למשה רבינו (פסוק כא): "ובחו לאלוקיכם בארץ".

(אבני נזר)

הצדיקים מתבקשים לא להעפיל במרומים אלא עליהם להיות קשובים לצורכי הדור

רק הרחק לא תרחיקו ללכת העתירו בעדי. (ה, כד)
ישנם צדיקים שבשעה שעוסקים בתורה ובתפילה מתעלים מאוד, ואינם זוכרים כלל מעניני עולם הזה, ומחמת כן אינם מבקשים עבור בני ישראל עניני גשמיות. ומבקשים אנו מהם: 'הרחק לא תרחיקו ללכת', אל תרחיקו לכת בעולמות העליונים, 'העתירו בעדי', זכרו גא להעתיר בעדנו על עניני עולם הזה, להוריק ברכה מן השמים.

(תפארת שלמה)

העיקר הוא שישים לבו לדבר ה'

הירא את דבר ה' מעבדי פרעה וגו', ואשר לא שם ליבו לדבר ה'. (ב. ט. ב) מתאמר בהם כ"ק האדמו"ר ה"בית ישראל" מגור ז"ע: צא וראה, שההיפך מ"הירא את דבר ה'" הוא לא זה שאיננו ירא את ה', אלא זה שאינו שם לבו אל דבר ה', בתשומת הלב תלוי כל ענין יראת ה'.

וכדברים האלו מובא במסילת ישרים (פרק כ), וזה לשונו: הנה, זאת באמת אחת מתחבולות היצר הרע, להכביד על לבות בני האדם, עד שלא יראו לו רווח

להתבונן ולהסתכל וכו'. כי יודע הוא שאילו היו שמים לבם וכו', היה החרטה הולכת ומתגברת בהם, עד שהיו עוזבים החטא לגמרי, עיי"ש באריכות.

(ציצית ופרחים - להרה"ח ר"ע שלינגר ז"ל)

כי אם ליראה

ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' אלוקים. (ט. ל) במכת ברד שמע פרעה קולות אלוקים ואחזתו רעדה, כמו שאמרו חז"ל (ברכות נ"ט). 'לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמומיות שבלב', וחשב בעצמו שהגיע כבר למדרגת היראה. לכן אמר: 'ורב מהיות קולות אלוקים וברד', כי כבר הגעתי למדרגת היראה, ואין צריך עוד ברד. 'כי זה דרך הכסילים, בהשיגו מעט דעת ויראה, חושב שכבר עלה למדרגה גדולה, ולא ידע כי נבער הוא מדעת... וע"ז השיבו משה רבנו: 'ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' אלוקים'. דעו לכם! עדיין רחוקים אתם מיראת שמים, ואין זה בא כל כך בניקל.

(הרה"ק הרבי ר' בונם מפרשיסחא ז"ל)

פרעה הזכיר בתחילה את חדלון המטר כי עציירתו היתה נגד רצונו

וירא פרעה כי חדל המטר והברד והקולות ויוסף לחטוא ויכבד לבו. (ט. לז) יש לדקדק מה נתינת טעם

היא זו: וכי משום שחדל המטר והברד, לכן "ויוסף לחטוא הוא ועבדיו". ונראה, כי ידוע שבארץ מצרים לא היה יורד מטר, כי אם מי הגילוס היה עולה ומשקה השדות. והנה, במכת ברד היה יורד מטר עם הברד, כמו שנאמר (פסוק ג): "וימטר ה' ברד", ופרעה רצה שלא יחדלו כי אם הקולות והברד, אבל את המטר רצה שישא, ולכן אמר (פסוק ח): "העתירו אל ה' רוב מהיות קולות אלקים וברד", ולא הזכיר מטר. ואכן אמר לו משה (פסוק ט): "כצאתי את העיר אפרוש את כפי אל ה', הקולות יחדלון והברד לא יהיה עוד" ולא הזכיר מטר. אולם, אח"כ כתיב (פסוק י): "ויצא משה מעם פרעה וגו' ויחדלו הקולות והברד ומטר לא נתך ארצה" הדגיש הכתוב לומר שגם המטר חדל. ויהי כראות פרעה כי גם המטר לא נתך ארצה, אם כן לא היה כרצונו, ולא כמו שאמר לו משה: "הקולות יחדלון והברד לא יהיה עוד" ולא הזכיר לו חדלון המטר, לפיכך הכביד את לבו וכו'. וזו היא נתינת הטעם: "וירא פרעה כי חדל המטר והברד והקולות" - הזכיר ראשון את המטר, כי זה היה אצלו העיקר שלא יחדל, ולפיכך "ויוסף לחטוא ויכבד לבו הוא ועבדיו".

(צמח דוד - דינוב)

ימי השובבי"ם

בחומר ובלבנים, "וימררו את חייהם בעבודה קשה", דא קושיא, בחומר, דא קל וחומר, ובלבנים, בלבון הלכה, כוננת הזוה"ק להשמיענו באיזה כח יכול האדם להתחזק במצב כזה של "וימררו את חייהם בעבודה קשה" וגו', על זה אמר בעבודה קשה זה קושיא וכו', בכח של התעמקות בתורה הקדושה ניתן לעבור את כל אלה, עכדקה.

(הג"ר אברהם מרדכי הרשברג זצ"ל - תלמידי יח"ל)

שבתות דימוי השובבי"ם

בספרי חסידות מובא שעיקר התיקון של השובבי"ם המה בשבתות דשובבי"ם. וכך מובא מהרה"ק ר' אשר מסטאלאי זיע"א שהיה אומר שהשבתות של שובבי"ם זה זמן תיקון למי שחטא. וכן כותב ה'אהבת שלום' (פר' שמונת): "זוהו עיקר כוננת השובבי"ם להוציא הניצוצות הק' מתוך הקליפות, ולזה צריך תשובה שלימה, כי עיקר הביורור הוא ע"י התשובה היינו שישבו הניצוצות הק' מן הקליפות אל מקומם ושרשם, ועיקר העלאת הניצוצות בשבת שהוא אותיות "תש"ב אנוש עד דכ"א וד"ל. והנה בכל שבתות השנה צריך האדם לעשות תשובה היינו בכל ערב ש"ק צריך האדם לשוב בתשובה ולהתבייש מגודל תוקף אור קדושת שב"ק המתגלה ומאיר בכל שבת, רק שבהפרשויות הללו שובבי"ם צריך לשוב ביתר שאת כי עכשיו הוא עיקר העת והזמן של ביורור והוצאת הניצוצות מהס"א.

הרה"ק ה'אמרי נועם' מד"י יקוב ז"ע כותב: "העיקר בימי השובבי"ם לדבק עצמו בקדושת השבת, ולשמור השבתות שבתוך ימי השובבי"ם בקדושה נפלאה, והוא תיקון לכל ימי השובבי"ם.

תיקון שובבי"ם ביגיעת התורה

גדולי המשפיעים בעולם החסידות מצטטים מאמרו של הרה"ק רבי אריה ליבוש מאיפאל זצ"ל שכתב: "הלא ידענו שאליהו הנביא זכור לטוב בא אל הרה"ק מהר"י אלימלך מליזענסק וגילה לו כי בשמים ובמיתבתא דרקייע נפסקה ההלכה שלא יתעסקו בעניינים ובסיגופים כי הדור חלוש, רק יסיפו לעסוק בתורה ועבודה". (אוהל אלימלך" אוח קע"ב).

מובא בספרים הק' שצדיקים היו אומרים דהנה בשבועות האלו של שובבי"ם אנו קוראים בתורה מירידת בני"ל למצרים לכוור הברזל, אשר שם היתה העבודה כמ"ש (שמות יג) וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה וגו' שע"ז נאמר בזהר הק' (בראשית כז) "בגלותא בתראה אתקיים בהו וימררו את חייהם בעבודה קשה, זו קושיא, בחומר דא קל-וחומר, ובלבנים, דא ליבון הלכה, ובכל עבודה בשדה, דא ברייתא, את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך, דא תיקו". ומכאן רמז לעבודת השובבי"ם שהזמן גרמא להתחזק בעבודת השי"ת בימים האלו ע"י היגיעה בתורה ותפילה ועבודה ה'.

אל מול להב החרב המתהפכת...

מסופר כי בעת פרוץ המלחמה העולמית השניה, כאשר ערכה סעודת מלוה מלכה בשיבת חכמי לובלין בפעם האחרונה, באור כבר ריחפה האווירה הכבדה והנוראה של הפחד מהמלחמה, הגאון רבי מנחם זמבא ז"ל הי"ד שהשתתף ב"מלוה מלכה" השמיעי דברים לפני התלמידים, וכך אמר: בזה"ק דרשו על הפסוק "וימררו את חייהם בעבודה קשה

בחומר ובלבנים

מובא בזה"ק על הפסוק "וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים" שם אומר הזוהר בעבודה קשה זה קושיא, בחומר - קל וחומר בלבנים - ליבון הלכה, בכל עבודה בשדה - ברייתא וכו', ומרמו של שעיקר התיקון הוא ע"י עסק התורה. ואמרו רבותינו הקדושים, שזהו גם הענין שמתחילים ימי תשובה אלו בפרשת שמות, ונמשכים לכל אורך שבועות בהם קוראים בפרשויות התורה על שעבוד מצרים וגלות מצרים וגאולת ישראל.

תשובה ע"י תורה תפילה וצדקה

כתב הרה"ק מאפסא זיע"א בספרו "אוהב ישראל" (פר' ויחי) ז"ל: "הנה הגם שנמעטו כעת כח הדורות בעוונותינו הרבים, ואינם יכולים לעשות סיגופים ותעניות כראוי, עם כל זה מי שנוגע יראת ה' בלבבו צריך להתאמץ בכל יכולתו ולעשות תשובה... ובפרט בימי פרשויות של שובבי"ם המסוגלים לכן... ועיקר התשובה הוא ע"י תורה תפילה וצדקה, כל אחד ואחד כפי יכולתו, ובפרט בלימוד התורה שבעל פה ולברר הלכה בביורור וליבון יפה. בזה הוא מקבץ חלקי הטוב והניצוצין קדישין ומברר אותן מתוך הקליפות להוציא בולעם מפה... כי לימוד תורה שבעל-פה בכוננת הלב וביראת שמו יתברך הנורא, וכל שכן מי שזוכה ללמוד תורה לשמה ממש, וע"י תשובה כראוי מאסף ומייחד כל חלקי הטוב והניצוצין קדישין למקורן ולשוורן לה...".

המשך מעמוד 4

ממני מלכות שמים אפי' שעה אחת, והביאור בזה הוא שמי שמרגיש בנפשו שאין אצלו מציאות אחרת בעולם בלא זה, אז מותר לו לקרות, וביאר דכמו"כ הוא בעניני מסירות נפש, שאם אדם מרגיש שאינו יכול בשום אופן לעבור עבירה, מותר לו למסור נפשו, וכך היה אצל חמו"ע. אלא שלדבר כזה צריך מקור ולזה הם למדו ק"ו מהצפרדעים, שאף שהאש מקום מיתה הוא להם, מ"מ למען קידוש ה' היה רצון ה' שטבעם ישתנה, כדי לקדש שמו של הקב"ה, ק"ו למי שמצווה, ומרגיש שאינו יכול בלי זה, אדרבה זה עיקר חיותו, ואצלו זה נחשב ה'וחי בהם, עכ"ל בקיצור ודו"ק היטב.

הטעם שחמו"ע מסרו נפשם אף אם לא היו חייבים

הנה בתוס' כתבו שהצלם שהיו צריכים חמו"ע להשתחוות לו, לא היה ע"ז ממש, אלא הוא היה אנדרטא שעשה נבוכדנצר לכבוד עצמו, ע"י בתוס' שהוכיחו זה, ומה שבכל זאת היה מותר להם לההרג ע"י ברמב"ן וברשב"א (כתו"ב) מה שביארו בזה ובתוס' הברשב"א משאנץ ובתורא"א כתבו שהם היו כ"כ דבוקים ביראת יוצרם שלא להשתחוות כי אם לו ע"כ, וביאור דבריהם נראה עפ"מ ש"כ בס' קול מבשר (ח"ב ברכות) בשם הרה"ק ר' בונים מפשיסחא זצוק"ל שביאר עפ"ד הגמ' (בברכות ט"ו) שר"ג קרא ק"ש בלילה הראשון שנשא, ואמר לתלמידיו 'איני שומע לכם לבטל

בענין הק"ו שנשאו חנניה מישאל ועזריה מהצפרדעים שנכנסו לתנורים ושרץ היאור צפרדעים, ועל ונאו בביתך ובחדר משכבך ועל מטתך וגו' ובתנורך ובמשארותיך (ח"כ)

מבואר בפסוק שהצפרדעים נכנסו לתנורים ומסרו עצמן לקיים ציווי ה' ולקדש את שמו. וממעשה זה למדו חנניה משאל ועזריה בק"ו למסור נפשן על קדושת ה'. ונראה לברר ולבאר בעז"ה כמה נקודות בענין זה.

האם הצפרדעים נצטוו ליכנס לתנורים

איתא בגמ' (פסחים ג:) "ת"ש עוד זו דרש תודוס איש רומי מה ראו חנניה משאל ועזריה שמסרו עצמן על קדושת ה' לכבשן האש, נשאו ק"ו בעצמן מצפרדעים, ומה צפרדעים שאין מצויין על קדושת ה' כתיב בהו 'ועלו ובאו בביתך וגו' ובתנורך ובמשארותיך' איתאי משארות מצויות אצל תנור הוי אומר בשעה שהתנור חם, אנו שמצוין על קדושת ה' על אחת כמה וכמה, ע"כ.

צ"ב מהו שאמרו שהצפרדעים אינם מצוים על קדושת ה' הרי כאן הצפרדעים כן נצטוו להכנס לתנור, כדכתיב ועלו ובאו וגו' ובתנורך ובמשארותיך. ובמושב זקנים לבעלי התוס' עה"ת הקשו כן ותיצרו ז"ל: וי"ל מ"מ הצפרדעים לא שמעו ציווי מפי הגבורה אלא משה אמר להם מפי הגבורה, ואפי' הכי מסרו עצמן עכ"ל. [אנכי יעניין שם שנראה מדבריו שכל הצפרדעים מסרו עצמן בזה שיצאו במקום חיותו שהוא במים אל מקום יבש, אכן בגמ' ידיו מבואר לא כן אלא שרק הצפרדעים שנכנסו לתנור מסרו את עצמן]. וצ"ב תירוצו של המושב זקנים מה בכל שאל שמעו הציווי מפי הקב"ה הא סוף סוף נצטוו.

וי"ל דכונתו דהקב"ה לא אמר למשה ללכת ולצוות כן לצפרדעים, אלא ללכת ולומר כן לפרעה בתורת התראה, ומה שהצפרדעים שמעו כן אח"כ ממש כשאמר כן לפרעה זה לא היה בתורת ציווי אליהם אלא בתורת סיפור דברים והתראה לפרעה, ונמצא דכונת המושב זקנים בתירוצו הוא כמ"ש 'המהר"ל דיסקין כאן ליישב הקו' הנ"ל דהרי הצפרדעים כן נצטוו, וכ' ליישב דזה סיפור דברים ולא ציווי, אלא דצ"ב קצת א"כ אמאי הוצרך המושב זקנים להוסיף דהם לא שמעו כן מהקב"ה אלא ממש, ומאי נפ"מ בזה. ויש לבאר בזה באופן עמוק [ונסתייעתי לביאור זה מהגר"ד אילן שליט"א מר"י כנס"י חדרה], דהחילוק הוא שהם היו שומעים דבר זה מפי הקב"ה הרי הוא כמו שזה נהפך להיות טבעם, משא"כ אם משה מצווה. והביאור בזה הוא בהקדם מה שיש לבאר את עיקר הקו' שהק' המושב זקנים שהם נצטוו, והוא לכאור צריך ביאור איך אפשר לצוות את הצפרדעים הרי הם אינם בני ציווי וחיובי, [ולשבר את האוזן נוסף: וכי הם שמעו את הציווי, והרי הם לא היו נכתיים כשמה רבינו אמר את זה, וגם אם הם היו שם, וכי הם מבינים ציווי?], אלא נראה שביאור הקו' הוא שאם הם נצטוו היה כלול בציווי זה שינוי טבעם, וביתר ביאור שהרי באמת כל הבריאה נבראה לכבודו של הקב"ה והשמים מספרים כבוד א-ל וכו' וכשיש צורך לקדש שמו של הקב"ה ע"י שינוי הטבע זה נהיה כן וכמו מ' שאמר לאש וידלקו יאמר לחומץ וידלקו' וכך היה גם אילו הצפרדעים היו מקבלים ציווי מהקב"ה להכנס לתנורים, אבל באמת הצפרדעים לא נצטוו כן מפי הקב"ה, אלא הם הבינו מדבריו של משה שכך רצון ה' שיהיה, ולכן אינו נחשב שזה טבעם, אלא עשו כן מעצמם לקיים רצון ה', וזוה ארווחתם ליישב מה שהקשו החתם סופר והרי הוידעל [בפסחים ט] מה שייך ללמוד מהצפרדעים שהי אינם בני בחירה ודעת, ובע"כ שבטבעם עשו כן, ולפמשינת מיושב דבאמת כאן לא נשתנה טבעם לזה, אלא הם עשו כן נגד טבעם כדי לקיים רצון ה', והקב"ה סיבב שיעשו כן, כדי ללמדנו ענין מסירות נפש זה. ובחכמת המצפון כאן תירץ בשם המשגיח ממיר זמ"ע דהרי חזינן בבבביתא העולם שהארץ שינתה ממה שהקב"ה אמר לה שתוציא עץ כטעם הפרי, ומוכח דגם לשאר הנבראים יש בחירה, אלא ששאר הנבראים כפופים יותר לרצון ה' ועושים

באימה רצון קונם, מפני הבהירות שיש להם ברצון ה', וזוה למדו חמו"ע שק"ו שגם אצל האדם צריך להיות כן שהאדם צריך לגרום לעצמו להיות מוכרח ונטול בחירה, ע"י שיעבוד לבטל החושך שגורם היצה"ה, שלא יהיה אור ובהירות ברצון ה', ע"ש.

ויש להעיר דהנה לא נזכר להדיא אח"כ בתורה שאכן הצפרדעים נכנסו לתנורים, וצ"ל דסמיכין על מה שנאמר בתחילה ועלו ובאו וגו' שזה נבואה וסיפור שכך יהיה צורת המכה וכנ"ל. עוד יש להעיר דאי נימא כהביאור הנ"ל בדברי המושב זקנים, מנ"ל באמת שהם לא שמעו את הנבואה מפי הקב"ה כשהוא אמר כן למשה, אלא מפי משה כשאמר לפרעה, ויש ליישב. עוד יש להעיר שהרי קידוע שגם הצדיק בכוחו לשנות את הטבע, וכתיב בהו בצדיקים ותגזור אומר ויקם לך (כתובות ק"ג:) מ"מ יש ליישב דאינו דומה לכמו שהקב"ה אומר, ודו"ק. ועוד יש להעיר דהרי משה היה שכינה מדברת מתוך גרונו ויש ליישב.

ובעיקר משה"ק דצפרדעים אינם בני דעת וציווי, יש לציין דבליקוט שמעוני כאן (רמז קפ"ב) איתא והובא באלשיך הק' דהצפרדע הוא ציפור שיש בו דעה. והנה זה אין להקשות איך אפשר ללמוד ק"ו מצפרדעים, ומי יימר דהצפרדעים אכן עשו נכון משה שעשו, ד"ל דהלימוד הוא ממה שהתורה מספרת לנו דבר זה, ובע"כ נכתב כדי ללמדנו, [כ"כ הברכת אברהם]. ויש להוסיף דהרי חזינן דהצפרדעים קיבלו ע"ז שכה שהם לא מתו, כדאיתא בחז"ל והובא בבבב"ט כאן, [ואם הם קיבלו ציווי להכנס לתנור ודאי ל"ק].

ויש לציין בזה אמרה נפלאה מרמן החזו"א שאמר שאפשר להתעורר ליראת שמים ע"י התפילה, הנה אנו אומרים בפסוד"ז 'רוח סערה עושה דבר' ויש לעשות ק"ו ומה רוח שלא נצטווה מקיים רצון ה' אנו שנצטוונו עאכ"כ, ודומיא דהק"ו שעשו חמו"ע מהצפרדעים, ונמצא שאפשר ללמוד מוסר מתוך התפלה.

עוד יישובים על קו' המושב זקנים

ועל עיקר קושיית המושב זקנים שהצפרדעים הרי נצטוו, כ' ליישב שבשבות יעקב (ח"ב סי' ק"ו) שאף חמו"ע נצטוו כדאיתא [בסוטה י:] שבת קול יצאה ואמרה ליהודה שג' מבני יפלו לכבשן האש וינצלו. ולפי"ז ביאור הקו' הוא ומה צפרדעים שאינם מצוים על קידוש ה', צ"ל דהכונה שאינם בני דעת.

ובס' לית חן וכן במהר"ל ד בשם השאנ"א כתבו לתרץ דלא נצטוו כל הצפרדעים ליכנס לתנור, אלא מקצתן, וכל אחת היתה יכולה לישטם ולומר שהצפרדע השני יכנס.

ובשפת אמת [בפסחים ט] תירץ דאין הכונה בגמ' מה ראו שנכנסו לכבשן האש, אלא הכונה מה ראו על מה סמכו שיעשה להם נס, [ע"י להלן דיש שנקטו דחמו"ע מסרו עצמן על מנת שיעשה להם נס], זה למדו מהצפרדעים שהם ניצלו מן האש, מוכתיב: ובתנורך ובמשארותיך, [דמשמע דאחר שהם נכנסו לתנורים החתמים הם יצאו למשירות], א"כ הם ניצלו מן האש ע"י שעשו שליחות בוראם אע"ג דהם לא נצטוו על קידוש ה', לייבו שהם עשו רק כטבע שכך גזר השי"ת אעפ"כ כיון שעשו מצות בוראם ניצלו מן האש, אנו שנצטוונו ועושיין לקיים מצותו ית' עאכ"כ שיעשה לנו נס עכ"ה. אכן השפ"א עצמו כבר עמד ע"ז שזה דוחק, וכבר בתוספות הרשב"א משאנץ (שם) כבר הביא ביאור כע"ז והק' ע"ז דלא משמע כן בלשון הגמ'.

דברי השל"ה והפוסקים שאין להכניס עצמו למצב של מסירות נפש

איתא בשל"ה הק' (עשרה היולדים אות ג' בהג"ה) שכ' שמדברי ה' עקיבא שאמר 'מתי יבוא לידי ואקיימנו' למדנו הלכה שמצות קידוש ה' שצריך למסור נפשו זה רק אם זה כבר הגיע לידו, אבל אם זה לא הגיע עדיין לידו, לא יבא את עצמו לידי מסי"ג, וזהו

מתי 'יבוא לידי' שרק אם זה יבוא לידו. ובוזה ביאר השל"ה מה שהתורה לא כתבה להדיא את המעשה של אור כשדים שאברהם מסר נפשו על קידוש ה', כיון שהתורה לא רוצה שילמדו ממעשהו של אברהם שהכניס עצמו למצב זהו, ולדורות אין לאדם להכניס עצמו למסי"ג, ומה שאברהם כן עשה כן, הוא משום שהדור היה צריך לכך, וכ"כ הפרד"ר להמל"מ (רוח ב). משא"כ דינאל וחנניה מישאל ועזריה נכתב המעשה שלהם, כדי שאנו נלמד מהם עכ"ה, אלא שיש לציין דיתכן שבשעת השמד זה נחשב שכבר הגיע לידו המסי"ג, ונקט לגרום לעצמו למות ואכמ"ל. ומבואר דהשל"ה דמותר לחנניה מישאל ועזריה לא להכניס את עצמם למצב של מסי"ג, אכן יש תירוץ בתוס' [בפסחים ט] שנקט שהם היו יכולים לברוח והם לא ברחו. וצריך לבאר מדוע הם לא ברחו ויעניין להלן. ולענין הלכה אם חייבים לברוח, בשו"ת שבות יעקב (ח"ב ק"ו) כ' דצריך לברוח וצ"ל 'וחי בהם', ואין להוכיח מחמו"ע, כיון שהם נצטוו על כך, כמבואר בסוטה (י:) שיצאה בת קול אתה [יהודה] הצלת תמר ושני בניה מן האור, חייך שאני מציל שלשה בניך מן האור, ומי הם חמו"ע, לכן לא ברחו, ומ"מ מסיק שאם עושה כן ברבים כדי שילמדו ממנו, אינו נקרא מאבד עצמו לדעת, אלא הוא זכור לטוב וכמו שציינו [ב"ב ק"ו (י"ח)]. בר' חנינא בן תרדיון שהיה מקהיל קהילות ברבים ועוסק בתורה, אף שידע שיהרגוהו על כך. וע"ז בזה ברמב"ם במאמר קידוש ה', וברייב"ש (ס"א) הביא דבריו שחייבים לברוח, ובשו"ת האלף לך שלמה (ו"ד ש"מ) ובהעמק שאלה [בפרשתינו מ"ב ב] גם נקטו כהשבו"י. אכן במים חיים להפ"ח (על הרמב"ם יסודי התורה ה', ג) כ' דרק לגדולי הדור כחמו"ע שיש במיתתם קידוש ה' גדול מותר לעשות כן ולא לכל אדם. וע"י בנמו"י (סנהדרין י"ח. מדפה"ר) שבתחילת דבריו משמע שרק אדם גדול כחמו"ע מותר לו להמיר בזה, במקום שהדור פרוץ בכך. אבל אח"כ משמע לכאור דבריו שגם כל אדם ע"ש וצ"ע.

ועוד טעם יש שאין ללמוד מחמו"ע שמוותר למסור עצמו על קידוש ה', אף שיכול לברוח, שכן יש ראשונים שנקטו שחמו"ע מסרו עצמו על מנת שיעשה להם נס, והם ידעו שיהיה להם נס וגם את זה הם למדו מהצפרדעים, [שגם להם נעשה נס, ואלו שנכנסו לתנורים לא מתו, כדחובא בבעל הסורים כאן], כ"כ הרי"ף בעין יעקב, וכן משמע במהר"ם חלאווה בשם יש שפירשו, וכ"כ בספר הישר לר"ת (הידושים ש"ד), ובעוד ראשונים [בפסחים ט]. אכן יש שכתבו וכן מבואר ברש"י [ע"ה"ת ויקרא כ"ב ל"ב] שחמו"ע לא מסרו עצמן ע"מ שיעשה להם נס.

היאך אפשר ללמוד מהצפרדעים שאינם מצוים על 'וחי בהם'

הקשה המהרש"א איך חמו"ע דרשו ק"ו מהצפרדעים, הא ק"ו פריכא הוא דשאני הצפרדעים שאינם מצוים על 'וחי בהם', משא"כ חמו"ע נצטוו על וחי בהם א"כ אסור להן למסור עצמן במקום שאינם מצוים, ע"ש מש"כ בזה.

ובחידושי רבינו חיים פלטיאל עה"ת (בפר' ט' ט' ה') כתב בזה תירוץ מעניין, דהנה במד"י שם (ב"ר ל"ה י"ג) איתא ואך את דמכם לנפשותיכם אדרוש' יכול כחמו"ע, ת"ל אך, וקשה מה הוצרכו חמו"ע ללמוד ק"ו מהצפרדעים תיפ"ל מא"ן, ותירץ דאי מא"ן ה"א רשות, דאין נענשין, קמ"ל הק"ו לחובה, ואי מהק"ו ה"א דאין ללמוד מהצפרדעים כיון שאינם מצוים על וחי בהם, להכי צריך אך' עכ"ה. וע"ז בפענח רזא [לא' הראשון] בפר' נח [שם]. ואידי דאירינן בדברי המדרש הנ"ל יש לציין מש"כ בדעת זקנים (בפר' נח שם) והובא בב"י בבדק הבית (ו"ד קנ"ז) בשם הארורות חיים להרא"ש, שיש שלמדו מדברי המדרש הנ"ל להרוג תינוקות קטנים בשעת השמד, שיש לחשוש שמא לא

ילקוט סגולות לימי השנה מלוקט מפי גאונים קדמונים ומקורות נאמנים
 מותוך מפעל "סגולות מלכים" - הלא המה סגולות אשר יסודתם בהררי קודש, והוא
 כשולחן הערוך לסגולות מסודר לפי ימי וחודשי השנה דבר יום ביומו
 מאוצרותיו של הרב אברהם יעקב סלמון שליט"א רב דקהל שטפנשט

סגולות מלכים

סגולות צפרדעים

(העל הצפרדע (ה, ב)

לנצח אויב

לנצח האויב, קח ד' אבנים מד' דרכים, ותכתוב על א' ה' איש מלחמה' (שמות טו, א) בורא יה אס"ס, ועל הב' יכתוב יתן כעף קשתו, ועל הג' 'כקש נדף קשתו' (ישעיה מא, ב), ועל הד' 'כי הנה הרשעים ידרכון קשת' (תהלים יא, ב), וישליכם במקום האויבים וינצחם.

עוד אחרת, קח צפרדע וחתוך ראשו וידי ורגלי, וקבור אותו בבית שונאך, וקללה קללה נמרצת, וימות כמעט זמן בדוק ומנוסה.

(רפואה חיים מירושלים דף 1 אות ב-ד)

לעצור דם

עוד אחרת, קח צפרדע של יבשה המצוי בין הגדירות, וישרוף לעפר בקדירה חדשה של חרס, ויתלה אותו אפר מזכר ליכר מנקבה לנקבה על הצוואר. ואפילו לעצור דם נדה ויעיל.

(ספר רפואות כא, א)

לעצור דם נדה

עוד אחרת, קח צפרדע נקבה הנחר דווקא, ושרוף אותה לעפר, ויתלה העפר על צוואר דווקא, בדוק ומנוסה.

(ספר ילקוט משה טוף ח"ב שער הרפואות)

למי שאינה יכולה לטהר עצמה, קח צפרדע ושרוף אותה לעפר, ותשא זה אצלה. וזה טוב גם כן לעצור דם מילה, וכל דם, ולתינוק שלא ישתין במטה.

(ילקוט משה סוף ח"ב שער הרפואות)

לנפיחת הבטן

ורופא אחד אמר לנפיחה, ליקח צפרדעים חיים ונותנים בכלי חרס חדש, וישפוך עליהם שמן זית, ויכשל אותם עד שיהיה כמו משיחה, וימשח הבטן של החולה עד הטבור, ועל ידי זה ימשח הנפיחה להרגלים (והיו נפוחים מאוד), ואחר כך ימשח הרגלים, וילך הנפיחה בלי נזילת המים.

(ספר רפואות וסגולות דף ה, ב)

סגולת צפרדע לקדחת

צפרדע מה היא אומרת, אם רעב שונאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים, כי גחלים אתה חותה על ראשו, וה' ישלם לך (משלי כה), ודרשו חז"ל אל תקרי ישלם לך אלא ישלימנו לך, וסימן 'צפרדע' [444] גי' 'חיים שלום', [444], וגם סגולת צפרדע להעמיד דמים ולקדחת, לכן אומרת הפסוק זה שנדרש בילקוט על היצר הרע שהוא איש דמים כמין קדחת בוער בקרב איש.

(דרך חיים, סי' נח על פרק שירה)

לעצירת דם מילה, וסגולת סיפור הסגולה

'להרם אחד מבעלו נולד בן זכר והוא כיבד את מרן [הרה"ק רבי יהושע מבעלז] בסנדקאות, לאחר הסעודה בא

בעל הברית למרן בבכיות שממקום המילה מקלח דם רב ואין יכולים לעצרו.

סיפר מרן מעשה מהבעש"ט הק', חסיד אחד שהיה רגיל לנסוע תמיד לבעש"ט היה עני ואביון ובביתו היו לו שלוש בנות וכולן היו ראויות לחופה, ולא היה לו מעות לנדוניא, ביקשה ממנו אשתו שכאשר יהיה אצל הבעש"ט יזכיר עצמו לישועה, כשבא החסיד אל הבעש"ט שכח לגמרי ממצבו ולא הזכירו לפני הבעש"ט כלל, כשראתה אשתו שאין לסמוך על בעלה נסעה, לכד להזכירו, אמר לה הבעש"ט שלא תדאג והשי"ת יעזור, וביקש שבעלה יבוא אליו לשבת, בעת הסעודה השלישית סיפר הבעש"ט פעם אחת הייתי סנדק בברית מילה אחרי הברית יצא הרבה דם ממקום המילה אמרתי לשרוף צפרדע ולקחת מהאפר ולפזר על המילה, עשו כן והדם נפסק.

אחר פנה הבעש"ט אל אותו חסיד ואמר סיפור זה אני מספר בשבילך ומוזה תצמח לך הישועה.

למחרת נסע החסיד הביתה, בדרך עבר ליד ביתו של יהודי עשיה, ביקשו הגביר שייכנס אליו לנוח, נענה לו החסיד, נכנס לבית הגביר והתארח אצלו, לפתע השגיח בילד קטן בלתי נימול מסתובב בבית, השתומם החסיד ושאל את הגביר לסיבת הדבר, סיפר לו הגביר שהיו לו ילדים לפניו וכולם מתו מחמת מילה לפיכך פסק הרב שלא ימול אותו, אמר לו החסיד שיש לו תרופה כזאת שאפשר למול את הילד בלי פחד, ביקש ממנו הגביר שיתן לו את התרופה, לקח החסיד צפרדע ושרפה ולאחר שמלו את הילד פיזר את האפר על המילה והפצע התרפא עד מהרה.

כשראה הגביר כן שאל את החסיד מה בקשתו וימלאנה, אמר לו החסיד שיש לו שלוש בנות שהגיעו לפרקן ובידו אין פרוטה, שאלו הגביר מהו הסכום הנדרש, אמר 300 רנדליך, נתן לו הגביר את הסכום שנקב והחסיד נסע הביתה בשמחה רבה.

בכלותו לספר אמר מרן כרגע אין לנו צפרדע, והשי"ת ישלח רפואה לילד על ידי סיפור המעשה וכך הוה.

(אדמו"ר בעלז ח"ב עמ' צ')

קולות הצפרדעים בריאים לכאב ראש

אמר שהקולות של השרצים הידועים הצועקים בלילה [הצפרדעים] בריאים לכאב הראש.

(אמרי פנחס - שער 1 - ענינים שונים אות קעח)

לארס נשיכת נחש

צפרדע של אגמים ומקור מים מתוקים אם תבושל במים עם שמן ומלח היא והרוטב שלה מרפא הסמים מכל הנחשים מחמת נשיכה, ואם ישרפו הצפרדעים באש יעצרו עם עפרה דם היוצא מהורידים או מכל מקום מהגוף.

(זכרון יעקב יוסף מערכת ג)

נשיכת נחש, יקח צפרדע חיה ותחתוך אותה לשנים, וישים אותה על הנשיכה ויעיל.

(מראה הילדים מערכת 1 אות 1)

למריטת שער

למרט שער ולא יגדל, קח מרת עז וערב עמה נישאדי"ר וימשח מקומו ולא יגדל אחר, או קח צואת חתול וערב עמה בורית ויסוך בו השער וימרט. או תגלה השער ואח"כ תסוך על המקום ההוא חלב איל או דם עטלף או דם צפרדע ולא יצמח.

(מראה הילדים מערכת ש אות כח)

לגילוי סוד

אם תרצה שאדם יגלה לך את סודו, עשה כך, קח צפרדע וראש יונה, תייבש אותם, ואח"כ טחן אותם, ובעת שאותו אדם ישן, תפזר מאפר זה על חזהו ורדיו, ויגלה לך את סודו.

(אוצר הסגולות פרק ד)

להיות רואה ואינו נראה

אדם שירצה להיות רואה ואינו נראה - יקח עין ימנית של דג, עין ימנית של צפרדע, ישרפם יחד לאפר ויכחול בו את עיניו.

(אוצר הסגולות פרק ד)

למצוא חן בעיני אדם

קבור צפרדע באדמה במשך שבעה ימים וביום השביעי הוציאהו, ושים אותו בכלי מי מעין, באותה שעה קרא את ההלל הגדול שבע פעמים, ומיד תראה עצם של הצפרדע צף על פני המים, לעצם זה יש סגולות אהבה, ואם תרחץ אותו ותשקה אותו ממים אלה - הוא יאהבך, או תיגע בו באותו עצם ויאהבך.

(אוצר הסגולות פרק יא)

לשונא

אם תקבור בבית שונאך צפרדע מת - הוא ימות.

(אוצר הסגולות פרק יא)

למקשה לילד

למקשה לילד, לערב בערך חצי כף קטון מאפר צפרדע שרופה וליתן לה לשתות מעורב ביין או במים, ותלד מיד.

(רפאל המלאך אות מ)

להוצאת מורסה

ונדבר ראשונה בתרופות המורסה בבו"ן שבין הירכים והם רבות אמנם היותר קלות אזכירם, והם צפרדע בלע"ז בופי"ן שנתיבשה ויניח אותה על הבובון, או יניח אותה ביין ראשונה כדי שתתרכך, עוד אחרת אבן של צפרדע מעורב עם מי אישקורשניך או עם מיץ רוטה.

(מעשה טוביה, משמרת הבית פרק שישי)

6160303@gmail.com

לקבלת הגליון 'באר בשדה' היו"ל בס"ד מדי שבת בשבתו אפשר ליצור קשר במייל:

באר בשדה - שטפנשט

מצבות הספרות

מאוצרותיו של הרב אברהם יעקב סלמון שליט"א
רב דקה שטפניט

חכמי
רומניה

תמונת מצבת רבי טודרוס הכהן,
משמאל נראית מצבת אביו
רבי יוסף אריה הכהן זצ"ל

כפי שצולמה בבית העלמין בראש פינה על
ידי ידידנו היקר מר זוהר חמו מנהל האתר
לתיעד ופרסום הצדיקים בכל העולם
ומתפרסמת באדיבותו הרבה של האתר:
MyTzadik.com

הגה"ח רבי טודרוס הכהן ז"ל רבה של 'ראש פינה' ומושב הגליל העליון: 'יסוד המעלה', 'חטולה', 'משמר-היודן' ו'מחניים' נסתלק כ"ו טבת תרע"ח ומנו"כ בבית העלמין דראש פינה

פולמוס ההכשר על השחיטה

בשנת תרס"ב ערער השו"ב של ראש פינה על רבנותו, וראשי הרבנים בצפת ובטבריה, הספרדים והאשכנזים, יצאו להגנתו ופסקו לטובתו של רבי טודרוס, אמנם גם לאחר הפסק התערערו יחסיו עם חלק מאנשי המושבה, והוא לא הופיע יותר בבית הכנסת של המושבה אלא התפלל במניין עצמאי בביתו.

רבי טודרוס פעל רבות בתחום המצוות התלויות בארץ. הוא התכתב בעניינים אלו עם רבה של יפו בימים ההם הגאון רבי אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל, אחת מתקנותיו בתחום כשרות הפירות היתה שבכל יום משגיח מיוחד יקטוף את פירות הערלה וישליכם, כדי שלא יבואו לידי איסור, וכן תיקן תקנות רבות לטובת האיכרים היהודים בראש פינה,

רבי טודרוס נסתלק לב"ע ביום כ"ו בטבת ה'תרע"ח ונקבר בכבוד גדול בבית הקברות בראש פינה.
על מצבתו נחרטו המילים כדלהלן:

פ"ג

הרב טודרוס הכהן

מצבת רבי טודרוס בבית העלמין בראש פינה לפני ששופצה

של ראש פינה, שרוב מייסדיה היו כאמור בני מוינשט. לאחר פטירת אביו בשנת תרנ"א מילא את מקומו כרבה של ראש פינה ומושב הגליל העליון. ופעל רבות לטובת והרוחת התושבים. ברוחניות ובגשמיות, בהזדמנות הראשונה פעל לבחירת מקום לבניין הקבע של בית הכנסת.

ואלו תולדות חיי

רבי טודרוס הכהן נולד לאביו הגה"ח יוסף אריה הכהן שכיהן כרבה של מוינשט שברומניה, לימים, בחודש שבט תרכ"ב עלה לארצינו הק', וכאן נתבקש לעלות ולכהן כרבה הראשון של ראש פינה, שרוב מייסדיה היו בני מוינשט, כאשר בין ראשוני המתישבים אנו מונים את הר"ר דוד שוב (אחינו של ר' יוסף אריה).

רבי טודרוס הכהן שגם עלה יחד עם אביו לארצנו הק', הרי שבהגיעו לפרקו נשא את בתו של הרה"ח ר' שמואל אהרן ויליקה, מראשי כולל רייסין וחסידי סלונים בטבריה. היה 'ממונה' מטעם כולל רומניה בטבריה.

עם התיישבותו בארצנו הק' נתקיים בו מאמר חז"ל: ארץ ישראל נקנית ביסורין וטלטולים, בתקופה הראשונה לבואו לארץ ישראל גלה ממקום למקום והתטלטל והתגורר בשלושת ערי הצפון של ארצנו הק' צפת, טבריה וח'פה, עד שלימים בא אל הנחלה והמנוחה, היה זה לאחר פטירת אביו כשנתבקש לעלות לכהן על מקום אביו ששימש כרבה הראשון

באר בשדה - שטפניט

בראש פולמוס בניית ויישוב ארץ הקודש

רבי טודרוס פעל רבות בתחום המצוות התלויות בארץ. הוא התכתב בעניינים אלו עם רבי אברהם יצחק הכהן קוק (משפט כהן ס' סד וסימן סו, אגרות חמדה אגרת רעג). הוא תיקן שבכל יום משגיח מיוחד יקטוף את פירות הערלה וישליכם, כדי שלא יבואו לידי איסור. הוא הסדיר את מכירת הקרקעות לנכרי לפני שנת השמיטה במושבות הגליל ובוכרון יעקב, וכשהתמנה הרב קוק לרבה של יפו והמושבות עשה זאת בשליחותו. הוא ניסה למנוע מהאיכרים לנהוג לפי היתרו של רבה האשכנזי של טבריה, הרב יחיאל מיכל היילפרין, שהתיר לבצע אף מלאכות דאורייתא על ידי יהודים בקרקע שנמכרה לגוי, ותמך יתדותיו להתייר רק מלאכות דרבנן. מאידך, בשנת השמיטה ה'תר"ע התעוררה מחלוקת גדולה אודות מכירת קרקעות לנכרים שביצע בראש פינה. רבני הספרדים בצפת, הרב ישמעאל הכהן והרב חיים סתהון, טענו שהמכירה לא בוצעה כדין ולכן לא חלה.

כתביו

הותר אחריו קובץ כתבי יד שכתב בענייני מצוות התלויות בארץ. ממנו הודפסו פסקים בענייני ערלה, תרומות ומעשרות. כמו כן, נדפסה תשובה שכתב כנגד הרכבת אתרוגים (הרב עמיהוד יצחק מאיר לוי, תגובת הרב 'טבריא' [כן היה חותם את שמו טבריא"א - טודרוס בן רבי הכהן מראש-פינה להצעה להרכבת אתרוגים משנת תרנ"ה, אורייתא יב עמ' קסז-קעד).

בניו אחרי

רבי טודרוס הותר אחריו דורות ישרים ומופלים בניו היו: א. ר' משה, שהיה ה"מוכתר" של טבריה, ומשנת תרע"ח, חבר מועצת העיר, ממונה כולל רומניה בעיר. ממייסדי שכונת קריית שמואל בעיר.

ב. ר' מרדכי חתן הרה"ח ר' נתן יפה מטבריה ג. ר' שלמה "כהן" חתן ר' ישראל נח זאלץ מטבריה, עליהם השלום. חתנו רבי אהרון זילברמן שהיה בנו של אלעזר זילברמן ונכדו של הגאון רבי רפאל זילברמן רבה של צפת, מגדולי חסידי שטפנשט.

פסק בית דין הנוגע לרבנות והכשירו של רבי טודרוס בעיר כהונתו ראש פינה

פסק בית דין - הקובע שאחריות ה"הכשר" הוא רק ביד הרב המקומי

בספר שו"ת מפי אהרון [אלהדריף] חו"מ סימן כ' במעשה שרבי טודרוס הכהן שהחזיק לכהן כדומ"צ בעיר "ראש פינה" ובא רב אחד "להשיג גבולו" וליתן "הכשר" ליינות המושבה, ובא הדבר לפני בית דין הספרדים וגם (לרבות) לפני ביה"ד של אשכנזים שבעיה"ק צפת - והסכימו בתי הדינים בהסכמה אחת שמכיון שר' טודרוס מכהן כרב ומו"ץ במושבה "ראש פינה" - הרי שזכות "ההכשרים" ליינות המושבה שייכים בלעדית לר' טודרוס ואסור לבוא בגבולו.

הנה כי כן, גידונו זה אם "ההכשרים" שבעיר שייכים לרב העיר או לא, במחלוקת אחרונים תליא, ושמא בנד"ד שהוא יגדון שאין לנו יסוד ברור בדברי התלמוד - הרי שהמנהג, הוא העמוד שעליו ראוי לסמוך.

מכתב שכתב רבי טודרוס הכהן לחב' פקידים ואמרכלים באמסטרדם בשנת תרמ"ז (ל"א שנים לפני פטירתו).

מראה כללי של בית העלמין בראש פינה

מצבת ביתו בבית העלמין בראש פינה

מכתב וחותם רבי טודרוס הכהן ממונה דכולל רמאניא בעיה"ק טבריה

לאחיהם חובקי ארץ הקודש, ונכונים הם לעזור להם, אך צינור ההשפעה של השולחים הבא עליהם פעם לשלוש שנים אינו מספיק להולכה של שפע תמידי, ולכן החליטו לכונן באחת מקהילות אירופה הגדולות והקדומות מרכז גבאות לארץ הקודש שיקרא בשם "פקידים ואמרכלים" שעל ידם יאספו כל הנודד והנודב לטובת ארץ הקודש מארצות אשכנז הולנד צרפת ואנגליה ועוד, ואחרי שקלא וטריא בחרו בעיר החשובה 'אמסטרדם' ובחודש כסלו של שנת תק"ע בה תשב לכסא עד היום וגבאיה הוכתרו בתואר הכבוד פקידים ואמרכלים....

על פי כתב הגבאות ניתן להם הכוח והעזו לנהל את כל ענין מעשה הצדקה של ארץ ישראל, כפי שיראו לטוב על פי חוות דעתם והסכמתם הם, מבלי שיוכל שום איש לערער עליהם או למחות כנגדם, ומעת הריא והלאה הכניסו הפקידים והאמרכלים את עצמם בכל עניני ארץ ישראל ומלבד פעולתם העיקרית בנוגע ל'חלוקה' שמו את לבם לייסד מפעלים קבועים, ולכל מפעל טוב וענין חשוב שנעשה בארץ ישראל, וביוחד בכל עת צרה ופגע שלא תבוא, היו הם ראשי העושים והמעשים, ועל ידי זה היה תמיד דעתם נשמעה ומכרעת, תמיד עמדו בחליפת מכתבים עם הרבנים והמנהלים של ארבע הארצות ירושלים צפת חברון וטבריה..."

נוסח המכתב

בס"ד י"ג אב תרמ"ז

בעזהש"ת יום ב' י"ט תמוז זמ"ת פעה"ק טבריה יצ"ו

בין המצרים, יהפוך ה' למועדים ולימים טובים, ויששון ושמחה ישיגו, ה"ה הרבנים המופלים בתורה וביראה, הרז... האלופים ידידי עליון וידידי נפש בית ישראל, פקידים ואמרכלים אה"ק תכ"ב בע"ת אמסטרדם... תרב גדולתכם למעלה למעלה ראש אכ"ר.

אחד"ש הטוב בלונ"ח כמישפט, הנה שפתי לא אכלא מהרימה קולי בקול זעקה לכבוד הד"ר ג על מידת טוב ליבם אשר יעלו אותי על זכרונם הטוב להחזיק ישיבתי בקודש כה יעזור להם השי"ת שיעלו מעלה מעלה על מרומי ההצלחה בשובע שמחות על מי מנוחות, אך זאת לפלא בעיני שהסרו לי שי... מארק בעד נפשי מנדבת השר מפד"מ שליט"א אשר חלוקתן מסורה בעדם בשביל שהייתי בקרית חוצות, הלא חכמים כמורם ידעו בדעתם כי לא נסעתי מחמת ה... ולא לדפוק על פתחי נדיבים לקבץ על הערים, כי מעולם לא הורגלתי בזה, רק הנחץ השיאני לנסוע על ימים אחרים מחמת בעל חוב אחד שלווח מאיתי סכום רב זה כמה שנים, ונסע למדינת רוסיא והצטרפתי לנסוע אחריו ממדינה למדינה עד שמצאתי אותו במדינת ליטא והצלתי מעט מזועיר מהחוב, לשליש ולרביע חוב לא שמעתי, ע"ד מבניי באה"ק נפשם ברעב תתמוגג בהזמן שהייתי בחו"ל ונתעכב גם זמן הנשואיו של בני עם בת ביתו של מחו' הרב הצדיק המנוח הראשון (2) בקודש זצלה"ה והכל מסיבות כל הסיבות יח' ע"כ בטוח אני בחסדם שישבו לי הסכום (2) לא מצד הדין רק מצד החסד והחנינה ועל העתיד אני מבקש מכבוד ה"ג שליט"א שישומו עלי עינא פקוחא להחזיק ישיבתי בקודש כפי טובת ליבם אשר יהיו לאל ידם, ואסיים ואומר שלום בברכת כהנים בנינים ובני בנינים ושנים ורעננים בניי חיי ומזונא רוויחא ואריכות ימים ושנים על ממלכתם כנפש יידיים הדורש שלומם וטובתם בלי"ג בלב הצפה כל הימים לרבנות.

הק' טודרוס הכהן מטבריא

המכתב חתום בחותמת:

טודרוס הכהן ממונה דכולל רומאניא בעיה"ק טבריא ת"ז

להבנת מהות חב' פקידים ואמרכלים [ובקיצור הפאק"מ] נצטט כאן את דבריו של ר' אברהם משה לונץ איש ירושלים הקדמונית המסביר את פשר הענין:

"...חכמי ורבני הספרדים נוכחו כי לב אחינו האשכנזים שבאירופה המערבית מלא חיבה וחמלה